

Udviklingen i den internationale og danske økonomi

DEN INTERNATIONALE ØKONOMI

De stigende oliepriser skaber stigende betalingsbalanceproblemer for de olie-importerende lande, ligesom inflationen i de industrialiserede lande efter generelt set at være blevet nedbragt i 2. halvår af 1978 og begyndelsen af 1979 nu atter begynder at vise stigende tendens.

Udviklingen i forbrugerpriserne i udvalgte lande, procentvis stigning år over år

	1977	1978	jan. - april 1979
USA	6,5	7,6	10,0
Japan	8,1	3,8	2,6
Vesttyskland	3,9	2,6	3,2
UK	15,9	8,3	9,7
Sverige	11,8	9,8	5,6
OECD	8,3	8,5	9,2
OECD - Europa	11,7	9,7	10,3

Der er tendens til, at hensynet til betalingsbalancen og ønsket om fastholdelse af en lavere inflationstakt sættes i højsædet, og dette har ført til en stramning af pengepolitikken i mange lande, hvilket har afspejlet sig i et stigende renteniveau internationalt.

Ved udgangen af juni vedtog OPEC-landene endnu engang at forhøje oliepriserne. På det frie marked i Rotterdam havde priserne på råolie på det tidspunkt været oppe over 33 \$ pr. tønde (1 tønde = 159 l), en del OPEC-lande lå på 22 \$ pr. tønde, men Saudi Arabien, der tegner sig for 1/3 af OPEC-landenes samlede produktion, havde kun gennemført de tidligere aftalte forhøjelser og lå på en pris på 14,55 \$ pr. tønde. Nu vedtoges det at forhøje prisen på Saudi Arabiens olie til 18 \$ pr. tønde og sætte en maksimalpris på de øvrige lande på 23,50 \$. Enkelte OPEC-lande erklærede, at de kun ville føle sig bundet af aftalen, såfremt de øvrige lande afstod fra at øge produktionen. Da Saudi Arabien kort efter mødet erklærede, at de ville øge produktionen med 1 mio. tønder pr. dag, skabtes der således tvivl om aftalens holdbarhed.

På et efterfølgende topmøde i Tokyo vedtog de syv største industrialiserede lande en begrænsning af væksten i deres olieimport frem til 1985. Såvel EF-landene som USA forpligtede sig til at holde olieimporten i de kommende år på det nuværende niveau, mens Japan i 5-års perioden kun må øge olieimporten med i alt 20 - 30 pct. i forhold til det nuværende niveau. De vesteuropæiske

lande har længe kritiseret USA for dets manglende indsats på det energipolitiske område, og ikke mindst har man kritiseret, at USA i foråret indførte tilskud til import af olieprodukter, hvilket var stærkt medvirkende til at presse priserne på Rotterdam-markedet i vejret.

I USA er inflationen fortsat høj og lå i de fem første måneder gennemsnitlig 10,2 pct. over niveauet året før. Til gengæld er betalingsbalanceunderskuddet blevet nedbragt kraftigt. For 1978 er betalingsbalanceunderskuddet blevet revideret til 13,9 mia. \$ mod 15,3 mia. \$ i 1978, og de foreløbige tal for 1. kvartal 1979 viste et overskud på 157 mio. \$.

Den stærke stigning i den japanske Yen's internationale værdi i 1978 sætter sig nu spor i udviklingen i eksporten af japanske varer. Eksportordreindgangen faldt i 1. kvartal 1979 ca. 13 pct. i forhold til niveauet i samme periode året før. Den faldende afsætning markerer sig især på det amerikanske marked, og forringelsen af Japans konkurrenceevne markerer sig nu i en faldende Yen-kurs. De stigende oliepriser rammer Japan særligt hårdt, og det er ikke usandsynligt, at sidste års overskud på betalingsbalancen på 16,6 mia. \$ i år vil blive afløst af et underskud. I 1. kvartal 1979 var der således et underskud på betalingsbalancens løbende poster på 534 mia. \$. Inflationstakten, der er blevet nedbragt kraftigt i Japan, især som følge af de faldende importpriser efter Yen'ens kursstigning, er nu atter stigende og forventes at komme helt op i nærheden af de 8 pct. i løbet af 1979.

Vesttysklands overskud på betalingsbalancen tegner til at blive nedbragt kraftigt i år. I de fem første måneder var overskuddet på 3,98 mia. DM mod 6,09 mia. DM i samme periode 1978. Den relativt høje økonomiske aktivitet i Vesttyskland fortsætter, men de stigende oliepriser markerer sig også her i inflationsudviklingen, og selv om inflationen i Vesttyskland internationalt set fortsat er meget lav, er udviklingen blevet imødegået med en stramning af pengepolitikken. Renteniveauet er blevet hævet, og gennem den førte interventionspolitik har man søgt at holde dollar/DM-kursen nede. De mindre lande i EMS (Det Europæiske Monetære System), der startede den 13. marts i år, har anklaget Vesttyskland for gennem denne politik at skabe yderligere spændinger i systemet. Siden starten af EMS, der har alle EF-lande med undtagelse af UK som medlemmer, har Brf. konstant været under pres og i begyndelsen af juli måned røg den Dkr. også ned i bunden af systemet og var en overgang den svageste valuta i EMS.

Den nye konservative regering i UK under Margaret Thatcher's ledelse er mere positivt stemt overfor EMS-samarbejdet, og det har skabt forventninger til, at UK snart vil tilslutte sig EMS. I slutningen af juni besluttede UK at tilslutte sig Swap-arrangementerne indenfor EMS og indbetalte en del af sine reserver til Den Europæiske Fond for Monetært Samarbejde (FECOM). Den nye engelske regering har i sit budget for det kommende år foretaget en omlægning af den økonomiske politik, idet de direkte skatter er blevet lempede

samtidig med, at de indirekte skatter, d.v.s. momsen, er blevet hævet. Momsforhøjelsen vil sammen med en nylig devaluering af det »grønne pund« medvirke til en kraftig stigning i forbrugerpriserne, og den engelske regering regner officielt med, at forbrugerpriserne til efteråret vil ligge 16 pct. over niveauet sidste år. Renteniveauet i UK er meget højt, og dette har sammen med de mere gunstige udsigter i forbindelse med den stigende olieproduktion medført en styrkelse af det engelske pund. Den engelske eksportindustri oplever derfor stigende vanskeligheder, men regeringen vil gerne fastholde en ret høj pund-kurs af hensyn til inflationsudviklingen.

DEN DANSKE ØKONOMI

SV-regeringens energiafgifter juni 1979

Med baggrund i de stærkt stigende oliepriser gennemførte SV-regeringen i slutningen af juni en kriselovgivning, der skulle nedbringe det forventede betalingsbalanceunderskud i 1979 og 1980. Foranstaltningerne tog samtidig sigte på at begrænse forbruget af olieprodukter af hensyn til forsyningssikkerheden.

Forliget indebar øgede afgifter i størrelsesordenen 4,6 mia. kr. på årsbasis, heraf 3,1 mia. kr. på olieprodukter og elektricitet.

Følgende afgiftsforhøjelser blev gennemført:

- benzin 50 øre pr. liter
- gas/dieselolie 23 øre pr. liter
- fuelolie 26 øre pr. kg
- elektricitet 6 øre pr. kw.time
- charterrejser 50 kr. pr. passager
- cigaretter 10 øre pr. stk.

Dertil kommer moms af afgifterne.

For afgifterne på olieprodukterne gælder, at den hidtidige fritagelsesregel for momsregistrerede virksomheder opretholdes. Som noget nyt fritages erhvervslivet helt for el-afgiften, dette gælder dog ikke liberale erhverv.

Tankerne om en egentlig billøs dag efter ejernes eget valg blev foreløbig udskudt.

I kriseplanen indgik også en hensigtserklæring fra SV-regeringen om besparelser på de offentlige budgetter. Udover allerede aftalte besparelser på 300 mio. kr. på finanslovsforslaget for 1980, skal der gennemføres en yderligere besparelse indenfor de rammebelagte udgifter på 700 mio. kr. Endvidere vil regeringen søge tilvejebragt begrænsninger af statens udgifter – herunder de lovbundne – med 1,8 mia. kr. på årsbasis. Foruden staten skal kommunerne og amterne også gennemføre besparelser. Der stiles mod, at udgiftsstigningen fra 1979 til 1980 ikke kommer til at overstige 3 pct. i faste priser.

For at bøde på de beskæftigelsesmæssige virkninger indeholdt forliget også forskellige beskæftigelsesfremmende foranstaltninger.

Det økonomiske Råds maj-rapport 1979

Mange lande har i disse år betydelige økonomiske problemer. Den økonomiske situation i Danmark er imidlertid mere alvorlig end i de lande, vi normalt sammenligner os med, understreges det i maj-rapporten fra Det økonomiske Råd. Dette skyldes et relativt stort underskud på betalingsbalancen over for udlandet kombineret med en betydelig arbejdsløshed.

Under forudsætning af uændret økonomisk politik beregner vismændene, at betalingsbalanceunderskuddet vil blive på mere end 10 mia. kr. i 1979 og stige op til 18 mia. kr. i 1982. Samtidig skulle ledigheden falde fra 160.000 (omregnet til fuldtidsbasis) i 1979 til 140.000 i 1982. Tallet 160.000 repræsenterer et fald i forhold til 1978 på ca. 25.000. Denne nedgang hænger i høj grad sammen med indførelsen af efterlønsordningen samt pligten til at anvise langtidsledige beskæftigelse.

En sådan betalingsbalanceudvikling vil ikke være politisk acceptabel. Men siger vismændene videre, medmindre de indgreb, der iværksættes, samtidig fører til en forbedring i den danske konkurrenceevne, vil deres virkning i hovedsagen bestå i en forskydning af sammensætningen af det fremtidige samlede balanceproblem, således at betalingsbalanceunderskuddet bliver mindre og arbejdsløsheden til gengæld større.

Vismændene omtaler bl. a. disse løsningsmuligheder:

- 1) Indkomstpolitik
- 2) Valutakurspolitik
- 3) Selektiv erhvervspolitik

ad) 1 Efter der i mange år har været sat lid til indkomstpolitikken som hovedinstrument, uden at det rent faktisk er lykkedes at ændre Danmarks konkurrenceposition, ville det være temmelig urealistisk at basere en vurdering af udsigterne på noget længere sigt på forventninger om større fremtidig succes for indkomstpolitikken.

ad) 2 En kombination af valutapolitik og den grad af indkomstpolitik, det er muligt at føre i Danmark, kan i alle tilfælde give et vist bidrag til løsning af de store danske balanceproblemer. Dette skulle opnås ved en realdevaluering, d.v.s. en nedsættelse af kronens internale værdi, hvor virkningerne på konkurrenceevnen ikke bliver neutraliseret af tilsvarende stigninger i de indenlandske priser og omkostninger. Dette kan ske enten ved en stor engangsdevaluering eller som en glidende devalueringspolitik. Vismændene vurderer, at den sidstnævnte løsningsmulighed vil være den mindst risikable hvad inflationsfaren angår, men at den kun langsomt kan løse problemerne. En sådan

strategi kan gennemføres uden at udløse spekulation mod kronen, hvis den glidende devaluering pr. år er mindre end forskellen mellem det danske og udenlandske renteniveau, således at der trods kronenedskrivningen fortsat opnås et reelt merafkast ved placering i danske papirer. Hvad den korte rente angår, må der yderligere tages hensyn til, at det stramme kreditloft i nogen grad modvirker spekulation mod kronen.

ad) 3 Hvis der ikke er politiske muligheder for at følge devalueringsstrategien peger vismændene på, at tyngdepunktet bør forskydes i retning af en selektiv industripolitik med en højere grad af tilskudsfinansiering end nu. Danmark har imidlertid hidtil internationalt set placeret sig forholdsvis lavt med hensyn til mere specifik industristøtte, og generelt er der en betydelig modvilje i erhvervslivet mod en sådan, ligesom der er mange problemer af såvel teoretisk som praktisk art.

Budgetredegørelsen 1979

I slutningen af maj fremlagde finansministeren en budgetredegørelse for 1979. Den omfatter hele den offentlige sektor, idet statsbudgettet og de kommunale budgetter er koblet sammen. Foruden budgettet for 1979 indeholder redegørelsen det offentlige flerårsbudget 1979 - 82.

1979-budgettet viser i forhold til 1978-budgettet en vækst målt i faste priser i overførslerne (folkepension m. v.) på 6,5 pct. og i de egentlige driftsudgifter til serviceydelser m. v. på 6,1 pct. På grund af et fald i anlægsudgifterne bliver den samlede reale vækst i de offentlige udgifter 5,5 pct.

Flerårsbudgetterne frem til 1982 viser imidlertid kun en gennemsnitlig vækst i de samlede udgifter på 1,1 pct. målt i faste priser. Budgetterne må da også antages at undervurdere det faktiske forløb, og finansministeriet har derfor suppleret budgetforløbet med en fremskrivning.

Spillerum for udviklingen i de offentlige udgifter

	Niveau 1979	1978 - 79	Arlig vækst 1979 - 80	1979 - 82
	Mia. kr.		Pct.	
Overførsler m. v.	63,9	6,5	2,5-3	2,5-3,5
Driftsudgifter	105,9	6	2,5-3	2 -3
Anlægsudgifter	18,0	0	3,5-4	-2 -2
Udgifter i alt	188,2	5,5	2,5-3	2 -3

Kilde: Finansministeriets Budgetredegørelse 1979

Tabellen viser denne fremskrivning i de offentlige udgifter. Den nedre grænse bygger på foreliggende planer og tendenser i de underliggende udgiftsbehov og ligger generelt i underkanten af, hvad der kan forventes. I den øvre grænse

er der også taget hensyn til de højst prioriterede nydannelser, opgaveudvidelser og investeringsprojekter.

Det skønnes, at det er muligt at tilrettelægge udgiftspolitikken indenfor de viste grænser. Væksten i de samlede udgifter skulle kunne nedbringes til 2,5 - 3 pct. i 1980 og yderligere til 2 - 3 pct. årligt som gennemsnit for perioden 1979 - 1982.

Uforudsete standardglidninger i form af øgede normeringer o. lign. indenfor blot et enkelt af de store serviceområder, d.v.s. social velfærd, sundhed og uddannelse, kan således indebære merudgifter, der overstiger det afsatte beløb til nydannelser. En af problemstillingerne i udgiftspolitikken er, at der må tages hensyn til, at antallet af børn falder, mens antallet af ældre stiger med ca. 2 pct. om året. Skulle f. eks. standarden i folkeskolen fastholdes på 1979-niveauet, ville det indebære et udgiftsbehov, der i 1982 ville ligge omkring 800 mio. kr. lavere end budgetteret. Omvendt vil de offentlige udgifter til gruppen af ældre m. fl. alene af demografiske grunde vokse en del, hvis bare standarden skal holdes uforandret.

Gennemføres der både nydannelser og tillader man samtidig uforudsete standardforbedringer vil de samlede driftsudgifter i budgetperioden vokse med mindst 3 - 4 pct. om året.

Frem til 1982 regnes der i budgetredegangen med, at BNP vil stige med $2\frac{3}{4}$ pct. om året. Det betyder, at holdes de offentlige udgifter indenfor spillerummet på 2 - 3 pct., så vil de offentlige ydelser udgøre en nogenlunde uændret andel af BNP i perioden.

Produktion og beskæftigelse

Danmarks Statistiks opgørelse af industriens ordre- og omsætningssituation i perioden februar - april 1979 viser en omsætningsfremgang på 10 pct. i forhold til samme periode året før. Fremgangen for eksportmarkedet var 14 pct. og for hjemmemarkedet 8 pct. Målt i mængder steg omsætningen med 8 pct. Ordreindgangen steg 10 pct. fordelt med 15 pct. fra eksport- og 8 pct. fra hjemmemarkedet. Ordrebeholdningen steg 11 pct.

Industriens ordre- og omsætningssituation: Hovedområder - årlig ændring i pct. februar - april 1979 i forhold til februar - april 1978

	Omsætning (lb. priser)	Omsætning (mængde)	Ordreindgang	Ordrebeholdning
Industri i alt excl. skibsværfter	+ 10	+ 4	+ 10	+ 11
heraf:				
Investeringsgodeindustri	+ 15	+ 8	+ 12	+ 8
Mellemproduktindustri	+ 9	- 1	+ 13	+ 14
Forbrugsgodeindustri	+ 8	+ 4	+ 8	+ 12

Investeringsgodeindustrien. Jvf. tabellen steg omsætningen i løbende priser 15 pct. Omsætningsfremgangen på eksportmarkedet var størst. Stigningen i ordreindgangen på 12 pct. stammer fra 17 pct. fremgang fra eksportmarkedet og 7 pct. fra hjemmemarkedet.

Mellemproduktindustrien. Også for mellemproduktindustrien er fremgangen for eksportmarkedet større end for hjemmemarkedet. Eksporten steg 21 pct., mens hjemmemarkedssalget steg 5 pct. Ordreindgang og ordrebeholdning fra eksportmarkedet steg henholdsvis 31 pct. og 20 pct.

Forbrugsgodeindustrien. Omvendt viser forbrugsgodeindustrien større vækst overfor hjemmemarkedet end på eksportmarkedet. Ordreindgang og ordrebeholdning til hjemmemarkedet steg henholdsvis 8 pct. og 17 pct.

Nedenstående tabel viser industriens ordre- og omsætningssituation for de enkelte brancher i perioden februar - april 1979.

Industriens ordre- og omsætningssituation: Brancher – årlig ændring i pct. februar - april 1979 i forhold til februar - april 1978

	Omsæt- ning (lb. priser)	Omsæt- ning (mængde)	Ordre- ind- gang	Ordrebe- hold- ning
Nærings- og nydelsesmiddelindustri	+ 8	+ 9	+ 7	+ 4
Tekstil, beklædning-og læderindustri	+ 8	+ 1	+ 9	+ 24
Træ- og møbelindustri	+ 3	- 3	+ 13	+ 19
Papir- og grafisk industri	+ 12	+ 4	+ 11	+ 12
Kemisk industri	+ 14	+ 1	+ 14	+ 16
Sten-, ler- og glasindustri	- 5	- 12	- 3	+ 1
Jern- og metalværker og støberier	+ 8	- 13	+ 20	+ 8
Jern- og metalindustri excl. skibsværfter	+ 12	+ 6	+ 12	+ 10
Anden industri	+ 18	+ 11	+ 29	+ 43

Arbejdsløshedssituationen. Danmarks Statistik opgjorde for april 1979 det gennemsnitlige antal registrerede fuldtidsledige til 170.700. Sæsonkorrigeret var antallet 164.200 svarende til en ledighedsprocent på 6,3 pct. mod 7,2 pct. i april 1978. Af de 170.700 fuldtidsledige var 91.600 ledige i hele perioden, mens 190.200 var delvist ledige, således at i alt 281.800 personer var berørt af ledighed i april.

Antallet af fuldtidsledige fordelt efter alder viser, at 27,5 pct. udgøres af unge under 25 år, mens knapt 7 pct. er 60 år eller mere.

Det gennemsnitlige antal deltagere i offentlige beskæftigelsesforanstaltninger var i marts 1979 3.200, hvilket var næsten det samme som i marts 1978.

Ifølge arbejdsformidlingsstatistikken var antallet af nyanmeldte ledige pladser (der havde stået ubesat i mindst 1 uge) 1.947 ved udgangen af maj 1979. For perioden marts - maj 1979 var antallet af ledige pladser 30 pct. større end året før.

Beskæftigelsen. Industrien beskæftigede ved udgangen af marts 1979 271.200

arbejdere og 103.100 funktionærer. I forhold til marts 1978 var det en stigning på henholdsvis 1,1 pct. og 0,1 pct.

Antallet af beskæftigede arbejdere og medarbejdende mestre ved bygge- og anlægsvirksomhed var i februar 1979 137.000 mod 147.000 i februar 1978 og 160.000 i november 1978.

Det samlede antal fuldtidsbeskæftigede i den offentlige sektor er opgjort til 621.600 i januar 1979. Det er en stigning på 4,5 pct. i forhold til året før. Det betyder, at godt 25 pct. af de beskæftigede er ansat af det offentlige. Det er især personaleforbruget i kommunerne og i de private og selvejende institutioner med offentlig støtte, der er steget. Kommunerne beskæftigede i januar 1979 351.400 eller 6,5 pct. flere end året før, mens personaleforbruget i institutionerne steg med 4,1 pct. til 55.400.

Betalingsbalancen og udenrigshandel

Ifølge Danmarks Statistiks foreløbige opgørelse af betalingsbalancen for 1. kvartal 1979 var underskuddet på de løbende poster på 3,8 mia. kr., hvilket er 800 mio. kr. mere end i 1. kvartal 1978. Det er det største underskud der nogen sinde er konstateret i et enkelt kvartal.

Af følgende tabel fremgår, hvordan de enkelte poster på betalingsbalancen har bidraget til underskuddet.

Betalingsbalancens løbende poster 1. kvartal 1979

	Indtægter	Udgifter	Nettoindtægter	Nettoindtægter
	1. kv. 1979		1. kv. 1979	1. kv. 1978
	mio. kr.			
Eksport (fob) / import (fob)	17.790	21.420	- 3.630	- 3.805
Søtransport	2.670	1.920	750	610
Rejser	690	1.295	- 335	- 215
Øvrige varer og tjenester	2.450	1.215	1.235	1.125
De europæiske Fællesskaber	1.340	750	590	860
Renter, udbytter o. lign.	1.000	2.775	- 1.775	- 1.280
Ensidige overførsler	110	735	- 625	- 285
I alt	26.320	30.110	- 3.790	- 2.990

I forhold til 1. kvartal 1978 faldt underskuddet på varehandelen (fob) knapt 200 mio. kr., mens nettoindtægterne på tjenesteposterne steg med godt 100 mio. kr., således at saldoen på vare- og tjenesteydelser i alt blev forbedret med omkring 300 mio. kr. De øvrige løbende poster blev forringet med 1.100 mio. kr. som følge af et fald i nettoindtægterne fra De europæiske Fællesskaber på næsten 300 mio. kr., merudgifter til renter, udbytter og lignende på knapt 500 mio. kr. og en stigning i de ensidige overførsler (bl. a. u-landsbistand) på lige ved 350 mio. kr.

Kapitalposterne viste et fald i den offentlige nettolåntagning fra 3,4 mia. kr.

i 1. kvartal 1978 til 2,4 mia. kr. i 1. kvartal 1979. Derimod viste den registrerede private nettolåntagning en stigning fra 400 mio kr. i 1978 til 6,5 mia. kr. i 1979. Valutareserverne blev forøget med 4,8 mia. kr.

Den samlede indførsel og udførsel månedsvis i 1978 og 1979 (værdi i mio. kr.)

	Indførsel		Udførsel		Merindførsel	
	1978	1979	1978	1979	1978	1979
Januar	6.463	6.969	4.711	5.360	1.752	1.610
Februar	6.231	6.675	5.281	5.319	949	1.355
Marts	6.851	8.339	5.206	7.097	1.645	1.242
April	6.357	7.483	5.350	5.857	1.006	1.626
Maj	6.598	8.302	5.416	5.879	1.182	2.423
JAN. - MAJ	32.514	37.784	25.964	29.512	6.550	8.272
Juni	6.755		6.017		739	
Juli	5.332		4.062		1.269	
August	6.857		5.281		1.576	
September	6.854		5.873		981	
Oktober	7.247		5.950		1.298	
November	7.512		5.788		1.725	
December	7.126		5.824		1.302	
Året i alt	80.183		64.758		15.425	

Merindførslen for januar - maj 1979 er af Danmarks Statistik opgjort til 8,3 mia. kr., hvilket er 26,3 pct. mere end i samme periode 1978. Indførslen er steget med 16,2 pct., mens udførslen er steget 13,7 pct.

Danmarks Statistiks indeks for udenrigshandelen viser, at importen målt i faste priser steg 8,5 pct. fra 1. kvartal 1978 til 1. kvartal 1979. Importen af råvarer og halvfabrikata til byerhvervene steg 12 pct., mens importen af brændselsstoffer m. v. steg 9 pct. og importen af forbrugsvarer 8,5 pct. De gennemsnitlige priser for de importerede varer målt ved indekset for enhedsværdier viste en stigning på 5 pct. OPEC-landenes olieprisforhøjelser begyndte at vise sig i statistikken, idet priserne på brændselsstoffer m. v. steg hele 15 pct.

Målt i faste priser steg eksporten med 15 pct. De gennemsnitlige eksportpriser steg med 2,5 pct. og bytteforholdet blev derved forringet med 3 pct. Landbrugseksporten målt i faste priser steg kraftigt, men priserne faldt en smule. Industrieksporten steg 14 pct. målt i mængder, mens prisstigningerne var på 3,5 pct.

Forbrug og investering

Forbrug. Ifølge Danmarks Statistiks foreløbige opgørelse af nationalregnskabet var det samlede private konsum i 1978 på 171 mia. kr. svarende til 55,5 pct. af BNP. I forhold til 1977 faldt det private konsum målt i faste priser med 0,8 pct.

Detailomsætningsindekset for februar - april 1979 var i løbende priser 6,6 pct. højere end i samme periode 1978. Målt i mængder og sæsonkorrigeret viste indekset i forhold til den foregående tre-måneders periode et fald på 1,9 pct. Mens såvel mængdeindekset for nærings- og nydelsesmidler som for beklædning m. v. faldt knapt 5 pct., steg mængdeindekset for varige forbrugsgoder med 13 pct.

Antallet af nyregistrerede personbiler var i januar - april 1979 54.095, hvilket var en stigning på 19 pct. i forhold til samme periode 1978.

Erhvervsinvesteringer. I årets første fire måneder blev der nyregistreret 7.768 vare- og lastbiler, hvilket var 18 pct. flere end i samme periode året før.

I 1. kvartal 1979 blev der påbegyndt 818.000 m² erhvervsbyggeri, hvilket er 80.800 m² mindre end i 1. kvartal 1978. Påbegyndelserne må antages at være påvirket af den strenge vinter. Antal kvadratmeter under opførelse viste i samme periode en stigning på 5 pct. Avlsbygninger til landbrugsejendomme viser fortsat stigning, mens byggeriet af fabrikker, værksteder, kontorer og butikker er faldende.

Boligbyggeriet. Antallet af påbegyndte boliger var i årets første fem måneder 12.438, hvilket er et fald på 11 pct. i forhold til samme periode 1978. Antallet af påbegyndelser i maj 1979 var 3.368, hvilket er 4 pct. flere end i maj 1978. Ved udgangen af maj 1979 var der i alt 32.254 boliger under opførelse, hvilket var praktisk talt det samme som året før.

Pris- og lønudviklingen

Prisindeks

	Råvarepris- indeks		Engrospris- indeks		Forbruger- prisindeks		Månedspris- indeks	
	1978	1979	1978	1979	1978	1979	1978	1979
	1968 = 100 ¹⁾		1968 = 100		1975 = 100		Jan. 1975 = 100	
Januar	294	286	216	224	129,2	137,9	128,2	135,3
Februar	291	297	218	227	129,8	138,7	128,9	136,1
Marts	291	308	219	230	130,7	139,9	129,6	137,2
April	291	319	219	231	131,2	140,4	130,1	137,8
Maj	292	331	220	235	132,3	142,7	132,0	140,5
Juni	286		222		132,6		132,3	
Juli	286		220		132,9		132,4	
August	287		221		133,5		133,0	
September	286		221		134,4		133,9	
Oktober	283		221		136,9		134,3	
November	282		223		137,8		135,5	
December	284		222		137,9		135,4	

¹⁾ 1978-vægte

Råvareprisindekset steg fra februar til maj 1979 med 11,4 pct. I maj 1979 var indekset 13,4 pct. højere end i maj 1978. Specielt priserne på brændsel

m. v. har været stærkt stigende. I januar 1979 var priserne 5,1 pct. lavere, i februar 1,1 pct. højere, i marts 7,5 pct. højere og i april 14,5 pct. højere end i samme måned 1978.

Engrosprisindekset steg fra februar til maj 1979 med 3,5 pct. Dermed var indekset steget med 6,8 pct. i forhold til maj 1978. Engrosprisindekset for produktionsmidler var i maj 1979 8,9 pct. højere end i samme måned året før, mens indekset for forbrugsvarer var steget 4,3 pct. Fordelt efter oprindelse steg indekset for dansk-producerede varer med 5,6 pct. og for importvarer med 8,9 pct.

Forbrugerprisindekset steg fra februar til maj 1979 med 2,9 pct. I maj 1979 lå forbrugerprisindekset 7,8 pct. højere end i maj 1978. Af stigningen fra april til maj på 2,3 points skyldes 1,1 point den halvårige regulering af huslejeposten.

Månedsprisindekset lå i maj 1979 6,4 pct. højere end i maj 1978. Reguleringspristallet for april blev opgjort til 137,0. Med et månedsprisindeks i maj på 140,5, må reguleringspristallet for juli forventes at udløse 2 dyrtidsportioner. Reguleringspristallet for januar udløste en dyrtidsportion ved indeks 133.

Lønudviklingen. Timelønsindekset for industriens arbejdere lå i marts 1979 9,1 pct. højere end i marts 1978, mens månedslønsindekset for industriens funktionærer viste en stigning på 8,7 pct.

Lønstatistikken for de statsansatte viser ifølge Danmarks Statistiks foreløbige opgørelse et samlet gennemsnit i 1978 på 109.100 kr. Det er en stigning på 6,4 pct. i forhold til 1977.

Penge- og kapitalmarkedet

Danmarks Nationalbank satte diskontoen op med 1 pct. til 9 pct. den 15. juni 1979. Forhøjelsen blev begrundet med det stigende renteniveau i udlandet kombineret med den store uligevægt i dansk økonomi. Kronens placering i bunden af EMS på det tidspunkt, har dog givetvis også spillet en rolle.

Fra juni 1978 til maj 1979 steg forretningsbankernes indlån 10,0 pct. og de større sparekassers 10,3 pct. Udlånene steg i samme periode henholdsvis 11,2 pct. og 7,7 pct. Med virkning fra 1. juli blev udlånsloftet hævet 2 pct. I den forløbne del af 1979 er det dermed i alt hævet 5 pct.

Den effektive udlånsrente for kassekreditter i bankerne er i 1. kvartal 1979 opgjort til 15,1 pct., hvilket er uforandret i forhold til 4. kvartal 1978.

Salget af danske obligationer til udlandet var fortsat stort i marts og april. Nationalbanken har anslået nettokøbet fra udlandet til at være henholdsvis 1.600 og 900 mio. kr. I maj kølnedes udlandets interesse imidlertid kraftigt, og i juni var der et mindre tilbagesalg.

Obligationsrenten var stigende i 2. kvartal. Den effektive rente på 20-årige

10 pct. åbne serier i almindelig realkredit steg fra 16,7 pct. ultimo marts til 17,4 pct. ultimo juni. Tilsvarende steg renten på 10 pct. statsobligationer 1977/78 fra 15,6 pct. til 17,0 pct.

Forsikringsselskaber og pensionskasser har i de sidste par år i stigende grad ydet lån mod pant i ejerboliger. I maj og juni 1979 blev der indgået en aftale mellem Nationalbanken på den ene side og forsikringsselskaberne og pensionskasserne på den anden side om en begrænsning af disse udlån. For at forhindre at lånene går til forbrug, må de nu kun ydes til finansiering af nybyggeri, om- og tilbygning samt i forbindelse med ejerskifte.

Anne-Katrine Pilegaard

12/7-1979